

026466355

בג"צ 2467/05**בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק**

1. גרשום גורנברג

2. האגודה לזכויות האזרח

ע"י בייכ עו"ד אבנר פינצוק ואח'
טל: 03-5608185 : פקס : 03-5608165העותרים

נ ג ד

1. הממונה על ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

2. הוועדה לאישור חוקים מורשים בארכיון צה,ל ומערכת הביטחון

3. ראש הממשלה

על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל': 02-6466590, פקס : 02-6466655המשיבים**תגובה מקדמית מטעם המשיבים**

1. בחתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 24.3.05 אשר הומצאה לפרקליטות המדינה ביום 28.3.05 מוגשת בזאת תגובה מטעם המשיבים.
2. עניינה של עתירה זו הוא בקשות וחשגות שונות של העותרים הנוגעות לתהליכי חשיפת החומר מארכיון צה"ל.
3. העותרים מבקשים כדלקמן:
 - א- כי יאפשרו לעותר לעיין בכל מידע המצוי בארכיון צה"ל הנוגע למחקרו;
 - ב- כי יבוטל הסדר החוק המורשה ולחלופין כי יאשרו לעותר מעמד של חוקר מורשה;
 - ג- כי יאפשרו לעותר ולכל אדם לעיין ברשימות מלאי ובאינדקסים, ובעזרתם – לבחור את תיקי המידע, שבהם ברצונם לעיין;
 - ד- כי תבוטל תקנה 7 ל תקנות הארכיונים (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך), תשכ"ז – 1966;
 - ה- כי יפרסמו ברבים את הכללים והקריטריונים, המשמשים אותם לחשיפת המידע שבארכיון צה"ל ולהענקת מעמד של מורשה;

026466355
2

- ו- כי יימנעו מלכלול בשיקולי בטחון המדינה המונעים חשיפה של חומר ארכיוני שיקולים של פגיעה בתדמית המדינה ואישיה ושל מניעת מחלוקות פוליטיות.
4. המשיבים מצויים בעיצומה של בדיקת הסוגיות שעלו בעתירה.
5. ביום 15.5.05 פורסמה באתר האינטרנט של משרד הביטחון הוראת משרד הביטחון מסי 59.140 שעניינה טיפול בבקשת חוקר מורשה לעיון בחומר ארכיוני מוגבל. העתק ההוראה מצורף ומסומן מש/1.
6. כעולה מנוסח ההוראה, השיקולים לקביעת המעמד של חוקר מורשה אינם נוגעים לחוקר אלא לנושא מחקרו, וליכולת לחשוף חומר בנושא המחקר. סעיף 16 להוראה קובע כי:
- "הוועדה הבינמשרדית תגבש את המלצותיה, בהתחשב בהיבטים הבאים:
- א- באיזה מידה ניתן לחשוף חומר עבור המחקר המבוקש מבלי לגרום נזק לביטחון המדינה, לקשרי החוץ שלה, לביטחון הציבור, לצנעת הפרט ולשלומו של אדם.
- ב- כנגד שיקול עיקרי זה תתייחס הוועדה לחשיבותו של מחקר פלורליסטי ולזכות הציבור לדעת."
7. משמעות הדברים היא כי הוועדה אינה מבחינה בין חוקרים שונים על פי זהותם אלא לפי נושא מחקרם, כאשר הקריטריונים להכרה נוגעים לשיקולים של ביטחון המדינה, ביטחון הציבור והנזק לצנעת הפרט ולשלומו של אדם העלולים לנבוע מחשיפת חומר עבור המחקר המבוקש.
8. בהקשר זה נציין כי דו"ח מבקר המדינה שצורף לעתירה היה בשנת 1998, כאשר כיום פועל הארכיון על פי קריטריונים אחרים.
9. באשר לבקשה לעיון באינדקס -- עד כה ארכיון צה"ל לא היה ערוך להצגת אינדקס התיקים בהם הופקד חומר ארכיוני, שהעיון בו הוגבל לפי תקנות הארכיונים (עיון בחומר שהופקד בגנזך), התשכ"ז-1966.
- בימים אלה, נערך הארכיון להצגת האינדקס לעיון הציבור והעותר בפרט. כך יוכל הציבור לראות את שמות התיקים המופקדים בארכיון. יודגש כי תיקים שגם שמם חסוי לא יופיעו באינדקס הגלוי. ההערכה היא כי הכנת האינדקס של התיקים בנושאים אותם ביקש העותר יהיה מוכן תוך ימים ספורים ואילו כלל האינדקס לעיון הציבור הרחב יהיה מוכן בתוך תקופה קצרה נוספת. ייתכן כי עיון זה יאפשר לעותר להגיש בקשה ממוקדת לעיון בחומר בהתאם לתוצאות העיון באינדקס.

026466355

3

10. בקשה נוספת של העותרים היא בקשה לפרסום הקריטריונים למתן היתרים לעיון בחומר מתוך הארכיון. עד כה פעל ארכיון צה"ל על פי מספר מסמכים סודיים, שבתם רכזו הקריטריונים לפעולה. בימים אלה מצוי משרד הביטחון בעיצומה של עבודה של עריכת מסמך קריטריונים בלתי מסווג. ההערכה היא כי ניתן יהיה לפרסם מסמך זה תוך כחודש ימים, ואז הוא יועבר גם לעותר.

11. באשר לעיון העותר בחומר הנוגע למחקרו, הרי שנושא זה נבחן כיום שוב בהתאם לקריטריונים ולאחר סיום העבודה תינתן ההחלטה הסופית לעותר.

12. בנסיבות אלה, בהן קיימת עבודת מטה לבחינת הסוגיות הכלליות והפרטניות העולות בעתירה, כאשר חלה כבר התקדמות בחלק מהסוגיות ונושאים אחרים מצויים בבחינה, יבקשו המשיבים להגיש הודעת עדכון תוך 60 יום.

היום: כ"ב אייר תשס"ה

31 מאי 2005

דנה בריסקמן

ממונה על ענייני הבג"צים

בפרקליטות המדינה

1102N

026466355

בלמ"ס

1

משרד הביטחון		מדינת ישראל
הוראת משרד הביטחון מס' 59.140 טיפול בבקשת חוקר מורשה לעיון בחומר ארכיוני מוגבל		
תאריך פרסום: ו' אייר תשס"ה 15.5.05 במקום: המ"ב מס' 59.14 מיום 30.1.98		

כללי

1. עפ"י "חוק הארכיונים התשט"ו - 1955" (להלן: "החוק") והתקנות שהותקנו מכוחו ובעיקר תקנות הארכיונים - (עיון בחומר ארכיוני המופקד בגנזך) התשכ"ז - 1966 (להלן: "התקנות"), כל חומר ארכיוני בעל ערך של מקור, המצוי ברשות מוסד ממוסדות המדינה, חייב להיות פתוח לעיון הציבור, אלא אם הדבר הוגבל בתקנות.
 2. למרות האמור לעיל, חומר ארכיוני, כהגדרתו בהוראה זו, לא יועמד לעיון הציבור בטרם חלפו 50 שנה מיום יצירתו, אלא אם המבקש לעיין בו הוא חוקר מורשה, והחומר הותר לחשיפה במגבלות המפורטות בסעיף 19 אי ובסעיף 31 בהוראה.
 3. ההוראה הנוכחית דנה בהליכים למתן מעמד של חוקר מורשה לצורך עיון בחומר ארכיוני המופקד בארכיון צה"ל ומעלהב"ט.
- מתן מעמד של חוקר מורשה, מתבצע בהליך מבוקר ועפ"י קריטריונים מוגדרים מראש ומתחייב כדי שלא תיווצר אפליה בין מעיינים בחומר וכדי שמעלהב"ט, כרשות ציבורית, תפעיל זכות שלטונית זו עפ"י כללי מינהל תקין.

מטרה

4. מטרת הוראה זו הן כלהלן:

- א. לקבוע הליך מחייב וקריטריונים אחידים לפיהם יינתן מעמד של חוקר מורשה, ע"י מעלהב"ט, לעיון בחומר ארכיוני שהוראה זו חלה עליו.
- ב. לקבוע קריטריונים לסדרי עיון בחומר ארכיוני של מעלהב"ט.

אחריות

5. להלן פירוט תחומי האחריות של הגופים הנוגעים להוראה:

- א. אחריות לביצוע ההוראה -

מנהל ארכיון צה"ל ומעלהב"ט, היועמ"ש למעלהב"ט, מלמ"ב/ ר' יח' הביטחון במשהב"ט והגופים המיוצגים בוועדה המשרדית המאזכרת בהוראה, לרבות גופי צה"ל - אחראים לביצוע ההוראה זו, כל גוף בתחום פעילותו.

026466355

2

בלמ"סב. אחריות מטת לעדכון ההוראה -

ארכיון צה"ל ומעלהב"ט, היועמ"ש למעלהב"ט, מלמ"ב/ר' יח' הביטחון משתב"ט, והגופים הנוספים האחראים לביצוע הוראה זו, נושאים אחריות נוספת לייזום הצעות לעדכון ההוראה, כל גוף בתחום אחריותו, כדי להתאים את ההוראה לשינויים שחלו בתהליכים שבתחום אחריות הביצוע שלהם.

תחולה

6. הוראה זו חלה על חומר ארכיוני, כהגדרתו בהוראה זו, למעט חומר ארכיוני של ישיבות ועדת חוץ וביטחון או של ישיבות ממשלה. הנחיות ייחודיות לפיקדונות שאינם בבעלות הארכיון (פיקדונות סגורים) תפורסמנה בנפרד.

הגדרות

7. לצורך הוראה זו מוגדרים המושגים הבאים כלהלן:
- א. חוקר מורשה - כל אדם, לרבות עובד מעלהב"ט, המבקש לקבל סיוע ממעלהב"ט לעריכת מחקר או לכתיבת ספר, מאמר, כתבה וכדומה, ע"י שיעמוד לרשותו חומר ארכיוני שברשות מעלהב"ט ובתנאי שאושר ע"י הגופים הנוגעים, כמפורט בהוראה.
- ב. חומר ארכיוני - כל כתב ע"ג נייר או ע"ג חומר אחר (לרבות מדיה מגנטית) וכל תרשים, דיאגרמה, מפה, ציור, תו, תיק, תצלום, סרט, תקליט וכד' בעל ערך של מקור בענייני חוץ וביטחון של מעלהב"ט, צה"ל או כל שלוחה אחרת של מעלהב"ט וכן חומר שהופקד ע"י גופים חיצוניים, כהגדרתם בהוראה זו.
- ג. חומר ארכיוני מוגבל - חומר ארכיוני שהעיון בו הוגבל לפי לפי חוק הארכיונים, התשט"ו - 1955 ותקנותיו.
- ד. גוף חיצוני - הינו גוף מחוץ למעלהב"ט, שהפקיד חומר בידי מעלהב"ט, כגון: משרד החוץ, המוסד, השב"כ.

מתן מעמד של חוקר מורשה

8. מתן מעמד של חוקר מורשה מחייב קבלת המלצת הוועדה המשרדית, כמפורט להלן, הפועלת במשהב"ט וכן קבלת אישור של שר הביטחון או מי שהוסמך ע"י שר הביטחון.

הוועדה המשרדית

9. להלן פירוט ההרכב, התפקיד והסמכויות של הוועדה המשרדית, המופקדת על מתן מעמד של חוקר מורשה.

הרכב הוועדה

10. להלן הרכב הוועדה:
- א. המשנה ליועץ המשפטי למעלהב"ט - יו"ר
- ב. ר' היח' להיסטוריה - חבר
- ג. רמ"ח היסטוריה באמ"ץ/תוה"ד - מטכ"ל - חבר
- ד. נציג מלמ"ב/ר' יחידת הביטחון במשהב"ט - חבר
- ה. נציג אמ"ן/ מחב"ס - חבר
- ו. מנהל ארכיון צה"ל ומעלהב"ט - מרכז הוועדה

026466355

3

בלמ"סמינוי הוועדה

11. חברי הוועדה מתמנים ע"י שר הביטחון.
12. יו"ר הוועדה רשאי להזמין לדיוני הוועדה גופים רלוונטיים נוספים. נציג גנז המדינה יוזמן לכל הדיונים.

קורוס לקיום דיוני הוועדה

13. קורוס לקיום דיוני הוועדה מחייב נוכחות של: יו"ר הוועדה, מרכז הוועדה, אחד מהנציגים הנוגע לחומר הארכיוני - עפ"י שיוך החומר (המערכת האזרחית או הצבאית) והנציג הביטחוני הנוגע.

תפקיד הוועדה המשרדית

14. תפקיד הוועדה המשרדית לדון בבקשות לחשיפת חומר ארכיוני המופקד בארכיון צה"ל ומע"ב"ט, לצורך עריכת מחקר ע"י החוקר המורשה.

סמכויות הוועדה המשרדית

15. סמכויות הוועדה הנן להמליץ בפני שר הביטחון או מי שהוסמך על ידו, כלהלן:
- לדחות את הבקשה לביצוע המחקר.
 - לקבל את הבקשה בשלמותה.
 - לקבל את הבקשה בחלקה.
 - להתלות את הבקשה (להשהותה).
16. הוועדה המשרדית תגבש את המלצותיה, בהתחשב בהיבטים הבאים:

- באיזה מידה ניתן לחשוף חומר עבור המחקר המבוקש מבלי לגרום נזק לביטחון המדינה, לקשרי החוץ שלה, לביטחון הציבור, לצנעת הפרט ולשלומו של האדם.
 - כנגד שיקול עיקרי זה תתייחס הוועדה לחשיבותו של מחקר פלורליסטי ובזכותו של הציבור לדעת.
17. במקרים בהם תחליט הוועדה לא לקבל את חוות דעתו של הגורם הביטחוני, יצוין הדבר במפורש במסמך ההמלצה לשר הביטחון. חוות הדעת של בגורם הביטחוני תוצג יחד עם המלצות הוועדה.

תהליך הטיפול בבקשה למתן מעמד של חוקר מורשה

18. בקשות לקבלת מעמד של חוקר מורשה תוגשנה למנהל ארכיון צה"ל ומע"ב"ט.
19. הבקשה תכלול את המסמכים הבאים:
- פרטים בנוגע למבקש.
 - תוכנית של המחקר המבוקש (בצירוף ראשי פרקים).
20. לקראת הדיון, מרכז הוועדה המשרדית יפיץ את הבקשות אל חברי הוועדה, לרבות למשרד גנז המדינה.